

LUX ÁGNES

TÜKÖR ÉS/VAGY GÖRBE TÜKÖR? MAGYARORSZÁG A GYERMEKJOGI BIZOTTSÁG ELŐTT

A cikk kísérletet tesz az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága felé teljesítendő magyar jelentéstételi kötelezettség végrehajtási folyamatának és a bizottsági ajánlásoknak a bemutatására. Az első jelentéstétel óta természetesen történtek előrelépések, mind jogalkotási és alkalmazási, mind társadalmi-szemléletformálási téren, ugyanakkor számos olyan jelzést kap hazánk ismétlődő módon, amelyek komoly politikai elköteleződést is elvárnak az államtól. A mindenkori kormánynak „házi feladat” e konstruktív kritika megfogadása és az annak való megfelelés; de egyben nemzetközi és európai kötelezettség is. Ahhoz, hogy ez ne csak a gyermekjogi-gyerekvédelmi szakma elvárásának tűnjön, fontos, hogy a legmagasabb szintű döntéshozóktól a helyi önkormányzatokig, a szülőktől a gyermekekig, a gyermekekkel foglalkozó szakemberektől a médiamunkásokig egyértelmű, világos és fontos prioritássá váljon a gyermekjogok önálló státusának elismerése, védelmének szükségessége.

Az ENSZ Gyermek jogairól szóló egyezménye (továbbiakban: Gyermekjogi egyezmény) 10 év előkészítő munkát követően, 1990. szeptember 2-án lépett hatályba, majdnem egy évvel azután, hogy 1989. november 20-án (a Gyermekek Nemzetközi Évének 10. és a Genfi Nyilatkozat elfogadásának 30. évfordulójának évében) az ENSZ Közgyűlése elfogadta. Azóta az Egyesült Államok és a 2011-ben független államként megalakult Dél-Szudán kivételével a Föld minden államában ratifikálták; a magyar törvényhozás – a kelet-közép-európai térségben az elsők között – az 1991. évi LXIV. törvénnyel hirdette ki.

A Gyermekjogi egyezmény végrehajtása, utánkövetése – Az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának munkája

A Gyermekjogi egyezmény 44. cikke alapján minden részes államnak ötvenként jelentésben kell beszámolnia arról, hogy milyen intézkedéseket tett az egyezmény (és a fakultatív jegyzőkönyvek) rendelkezéseinek végrehajtása érdekében.

Az emberi jogok nemzetközi védelme és a nemzetközi egyezményekben rögzített emberi jogoknak a belső jogokban való érvényesülése szempontjából kiemelt szerepet töltenek be a független szakértőkből álló, a *'treaty body'*-nak (szerződés alkotta testületnek) nevezett bizottságok, amelyek figyelemmel kísérik, monitorozzák az ENSZ-egyezmények tagállami végrehajtását.¹

Az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosságához (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights – OHCHR) tartozó genfi székhelyű Gyermekjogi Bizottság egyike az ENSZ-egyezményekhez kötődő tíz bizottságnak, eredetileg tíz taggal 1991-ben jött létre, amelyet 18 tagúvá bővítettek 1998-ban.²

Felállításáról a Gyermekjogi egyezmény 43. cikke rendelkezik, miszerint „*a részes államok által az Egyezményben vállalt kötelezettségek teljesítése területén elért előrehaladás vizsgálatára megalakul a Gyermek Jogainak Bizottsága*”.

A Bizottság tagjait a részes államok által jelölt személyek jegyzéke alapján titkos szavazással választják. A testületben az egyezmény területén tájékozott – és a 43. cikk szóhasználatával élve „magas erkölcsiségű” – független szakértők, meghatározott időre, egyszer megújítható mandátummal dolgoznak a Gyermekjogi egyezmény (és a három Fakultatív Jegyzőkönyv) végrehajtásának monitorozásában.³ A Bizottság a munkájáról két évente jelentést tesz az ENSZ Közgyűlésének. A Bizottság nem jogi személyként, hanem független szakértői testületként monitorozza a Gyermekjogi egyezmény végrehajtását. A Bizottság évente három alkalommal egy-egy hónapig ülésezik Genfben, az első három hétben a tagállamok kormányainak képviselőivel találkozik, akikkel a jelentéseik alapján folytatnak konzultációt. Az utolsó héten folynak a következő ülést előkészítő megbeszélések: civil szervezetek képviselői, szakértők, ENSZ-szervezetek képviselői, ombudsmanok, gyermekek részvételével. A kormányzatokkal folytatott konzultációt követően az országjelentések és a civilekkel folytatott párbeszéd alapján az adott ország jelentésteveői összeállítják a titkárság munkatársainak segítségével az ún. *záró észrevételek* (concluding observations) és ajánlások tervezetét, amelyet a Bizottság tagjai konszenzussal hagynak jóvá.

Egyfajta esetjogként is felfogható az, hogy mára a Bizottság munkájának eredményeképpen több száz záró észrevétel született, amelyek részletesen tartalmazzák azt, hogy az egyezményt ratifikáló országok milyen eredményeket értek el a végrehajtás terén és milyen hiányosságokat tárt fel a Bizottság.

¹ Lamm Vanda: *Néhány megjegyzés az emberi jogi tárgyú egyezmények értelmezésének sajátos esetéről*. <http://dfk-online.sze.hu/images/egyedi/bihari/lamm.pdf> (utolsó letöltés: 2015. 05. 01.)

² <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIndex.aspx> (utolsó letöltés: 2015. 05. 01.)

³ A testület másodjára is megválasztott tagja volt 2015 februárjáig Herczog Mária, a Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület és a Eurochild elnöke.

Magyarország jelentéstételei

A magyar kormány eddig háromszor számolt be a Gyermekjogi Bizottságnak az előre megadott kérdések, illetve szempontok szerint: először 1998-ban, majd 2006 januárjában és legutóbb 2014 során.

A Magyar Köztársaság *első írásbeli jelentését* 1996-ban nyújtotta be.⁴ A Bizottság – a jelentős ügyterhéből fakadóan szokásosnak mondható másfél-két éves csúszása miatt – 1998. május 19–20-án plenáris ülésen értékelte a két évvel korábban írásban benyújtott jelentést.

A Bizottság üdvözölte az akkori miniszterelnök vezetésével működő Gyermek- és Ifjúsági Koordinációs Tanács létrehozását, valamint a Gyermek- és Ifjúsági Érdekegyeztető Tanács megalakítását. Pozitívumként említette még az oktatás és az egészségügy területén elért eredményeket.

A Bizottság a Gyermekjogi egyezmény alkalmazását akadályozó tényezőket is jelzett, annak elismerése mellett, hogy az országnak a rendszerváltás évei során számos gazdasági, társadalmi és politikai kihívással kellett szembenéznie. Aggasztónak találta, hogy a meghozott intézkedések ellenére voltak eltérések a Gyermekjogi egyezmény és a belső jog között, valamint hogy a gyermekjogok népszerűsítésére és védelmére nem született átfogó és integrált nemzeti politika. Továbbá jelzett még hiányosságokat, amelyek a Gyermekjogi egyezmény által szabályozott kérdések nem teljes körű monitorozásából, illetve abból fakadtak, hogy nem kísérték figyelemmel az egyezmény hatálya alá tartozó összes gyermekcsoport („városi és falusi gyermekek, illetve azok, akiket a gazdasági átalakulás sújtott”) helyzetét. A Bizottság kifogásolta, hogy nincs olyan adatokra bontott statisztika, amely minden 18 éven aluli gyermeket lefedne.

A decentralizáltságra figyelemmel a Bizottság aggódott, hogy fenntartható-e a gyermekek számára szükséges egészségügyi, oktatási és szociális szolgáltatások finanszírozása. Továbbá aggasztotta az olyan szabályozó és ellenőrző rendszer hiánya, amely biztosítaná, hogy a helyi önkormányzatok megfelelően osztják el a rendelkezésre álló forrásokat a gyermekek számára.

A Bizottság úgy találta, hogy az állam nem tett meg minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy a Gyermekjogi egyezmény elveit és rendelkezéseit a társadalom (és speciálisan a gyermekekkel foglalkozó szakemberek) minél szélesebb körével és a gyermekekkel egyaránt megismertesse, illetve hogy megfelelő képzést biztosítson ezen a téren. A Bizottság szerint az is problémás, hogy a Gyermekjogi egyezmény szövege nem állt rendelkezésre az országban élő kisebbségek nyelvén.

⁴ „A Magyar Köztársaság Jelentésének vitája a Gyermek Jogainak Bizottsága előtt 1998. május 19–20.” című dokumentum. <http://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/Az-ENSZ-Gyermekjogi-Bizotts%C3%A1g%C3%A1nak-Z%C3%A1r%C3%B3-C3%A9szrev%C3%A9telei-1998.pdf> (utolsó letöltés: 2015. 07. 13.)

A Bizottság szerint nem használják ki a gyermekjogi politikák és programok fejlesztése terén a civil szektorban rejlő összes lehetőséget.

Problémásnak tartották, hogy a Gyermekjogi egyezmény általános elvei, így a diszkrimináció tilalmáról szóló 2. cikk, a gyermek legfőbb (mindenek felett álló) érdekéről szóló 3. cikk és a gyermek véleményének tiszteletben tartásáról szóló 12. cikk nem érvényesülnek teljességükben, és nincsenek megfelelően beépítve a szakpolitikáinak végrehajtásába.

Bár a Bizottság elismeréssel nyilatkozott azon intézkedésekről, amelyek a roma lakosság életkörülményeinek javítását célozták, sajnálattal állapította meg, hogy a hátrányos megkülönböztetés gyakorlata tovább él.

A Bizottság aggodalmának adott hangot a családokban, illetve a gyermekvédelmi intézményekben és a büntető igazságszolgáltatás területén előforduló gyermekbántalmazások miatt is, valamint azért, mert nem állnak rendelkezésre megfelelő lehetőségek az áldozatok pszichoszociális rehabilitációjára.

A Gyermekjogi egyezmény rendelkezései, így különösen a 3., 7., 21. cikkek alapján aggályos az 1990. évi XV. törvény módosítása, amely lehetővé tette a szülők számára a gyermek születés előtti örökbeadását.

A Bizottság elismerte az ország eredményeit a gyermekhalandóság mutatóinak és a kis súllyal születő csecsemők számának csökkentése, a védőoltási rendszer területén.

A diszkrimináció tilalmára figyelemmel azonban a Bizottságot aggasztotta, hogy egyenlőtlenség tapasztalható az egészségügyi ellátáshoz, az oktatási lehetőségekhez való hozzájutás terén, különösen a vidéken élők, a kisebbségekhez tartozók, illetve a szegény családok körében.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy nem elegendők a gyermekbántalmazással, ideértve a családon belüli erőszakkal kapcsolatosan hozott jogi és más természetű intézkedések. A Bizottság szerint problémás a családon belüli szexuális erőszakra vonatkozó vizsgálatok hiánya, valamint hogy nem voltak kielégítőek a gyermekek szexuális kizsákmányolása, például a prostitúció és a gyermekkereskedelem felszámolására irányuló jogi és más természetű intézkedések.

A fiatalkori öngyilkosságok magas száma szintén aggodalomra adott okot, továbbá az, hogy nem foglalkoznak kellőképpen a serdülők egészségügyi problémáival, például a reprodukzív egészséggel vagy a korai terhességek számának növekedésével. A Bizottság aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy nőtt a fiatalok körében a drog- és az alkoholfogyasztás, és a részes állam nem tett megfelelő intézkedéseket ellene.

A Bizottságot különösen aggasztotta a fogdában, börtönben, javítóintézetben lévő gyermekekkel való rossz bánásmód, a gyermekek legsérülékenyebb csoportjainak, például a roma kisebbséghez tartozóknak megbélyegzése, valamint az, hogy a szabadságtól való megfosztást nem csak mint kivételes intézkedést alkalmazták.

A Bizottság 2006. január 18-án megtartott ülésén tárgyalta Magyarország *második Jelentését*.⁵ A Bizottság ismét elismeréssel adózott számos pozitív fejlemény⁶ okán a jelentéstételi időszakban, így egyebek mellett a Gyermekvédelmi törvény (Gyvt.) többszöri módosítása; az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi törvény (Ebtv.) elfogadása; az országgyűlési biztosok (ombudsman) tevékenysége, különösen a gyermekjogi kérdések tekintetében. A Bizottság ugyanakkor sajnálatát fejezte ki, hogy korábbi javaslatait nem vették kellőképpen figyelembe, különösen azokat nem, amelyek egy nemzeti akcióterv kialakítására, az adatokra bontott statisztikák⁷ és a költségvetési juttatások, továbbá a szakemberképzés szükségességére, illetve az etnikai kisebbségekhez tartozók, különösen a roma gyerekeket érő diszkriminációra, egészségügyi kérdésekre, szexuális kizsákmányolásra, valamint emberkereskedelemre vonatkoztak. A Bizottság sürgette Magyarországot, hogy tegye meg az összes szükséges intézkedést az első időszakos jelentés záró megjegyzéseiben foglalt és a második jelentést követően megismételt, eddig végre nem hajtott javaslatok, továbbá a második időszakos jelentés záró észrevételeinek végrehajtására.

A Bizottság értékelte az országgyűlési biztosok munkáját, mindazonáltal aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy elégtelen forrásokat biztosítottak ezen intézményeknek független ellenőrző tevékenységük hatékony ellátásához.

A Bizottság sajnálatát fejezte ki, hogy csak korlátozott információ állt rendelkezésre a Gyermekjogi egyezmény végrehajtására szánt költségvetési forrásokról, miközben tudomásul vette, hogy a központi költségvetés normatív alapon biztosít anyagi forrásokat a különböző ellátásokra helyi szinten, amellettt hogy a „szegény” önkormányzatok számára nehézséget okoz a szükséges további források előteremtése.

⁵ <http://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/Az-ENSZ-Gyermekjogi-Bizotts%C3%A1g%C3%A1nak-Z%C3%A1r%C3%B3-Jelent%C3%A9s%C3%A9nek-2006.pdf> (utolsó letöltés: 2015. 07. 13.)

⁶ A jelentéstételi időszakban fogadták el a családon belüli testi fenytés alkalmazásának tiltását a Gyvt. 2004. évi módosításával; a roma gyermekek társadalmi befogadása érdekében kiterjesztett programokat; a gyermekmunka legrosszabb formáinak betiltására és felszámolására irányuló, azonnali lépésekről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 182. számú Egyezményének 2000. április 20-i ratifikációját; a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumának 2001. november 30-i ratifikációját, az Európa Tanács Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezményének 2003. december 4-i ratifikációját, valamint a gyermek nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló Hágai Egyezmény 2005. április 6-i ratifikációját.

⁷ A Bizottság szerint fontos, hogy megfelelő statisztikai adatok álljanak rendelkezésre, mert így lehet felismerni a közvetlen és a közvetett diszkriminációt, csakúgy, mint célzott programokat végrehajtani és ellenőrizni ezek eredményét. Az adatvédelmi törvény pedig megakadályozza az elkülönített adatok gyűjtését, különösen a gyermekek legkiszolgáltatottabb csoportjaira, így például a kisebbséghez tartozókra, különösen a romákra, a fogyatékossgal élőkre, a menedékjogot kérőkre és a joggal összeitkőzésbe került gyermekekre nézve. Ezért azt javasolta, hogy Magyarország vizsgálja felül azokat a jogszabályokat, amelyek megakadályozzák az adatok részletes lebontásban való gyűjtését, tekintettel az Európai Bizottság Faji Megkülönböztetés Elleni Véleményére, amelynek értelmében az etnikai származás szerint lebontott adatok gyűjtése és publikálása megvalósítható az emberi jogok teljes tiszteletben tartásával, feltéve, hogy a gyűjtés és a közzététel bizonyos követelményeknek megfelel.

A Bizottság nyugtázta, hogy a Gyermejjogi egyezményt lefordították a kisebbségi nyelvekre, azonban továbbra is hiányzik az egyezmény terjesztése, valamint a gyermekekkel dolgozó szakemberek egyezménnyel kapcsolatos képzése. Így azt javasolta, hogy a részes állam támogassa a Gyermejjogi egyezmény megismertetését, különösen a legkiszolgáltatottabb csoportok és a szakemberek számára folyamatos és szisztematikus képzéssel, valamint biztosítsa, hogy a gyermekek és szülei a közoktatási rendszeren keresztül megismerjék azt.

Az Ebtv. életbelépeése és számos, a hátrányos megkülönböztetés felszámolására elfogadott intézkedés ellenére a Bizottság aggódott, hogy tovább élnek a megkülönböztető és idegenellenes attitűdök, különösen a roma lakossággal szemben. Ezért azt a javaslatot tette a magyar kormány számára, hogy kezdeményezzen kampányokat, amelyekkel változtat a roma társadalom tagjait széles körben diszkrimináló magatartáson; folytassa a megkezdett együttműködést a roma közösségekkel, amelynek keretében a gyermekek fejlődésének és oktatásának fontosságára hívják fel a szülők figyelmét; erősítse és bővítsa azokat a programokat, amelyek azon hátrányos helyzetű gyermekeket támogatják, akiknek koragyermekkori fejlődését akadályozták rossz szociális és gazdasági körülményeik; módosítsa szüntessen meg minden olyan intézményi keretet, amelyek diszkriminatív alapon elkülönítik a gyermekeket; sürgősen hagyjon fel azzal a gyakorlattal, hogy bizonyos gyermekek „magántanulóvá” nyilvánításával megszünteti az állami felelősségvállalást.

Miközben a Bizottság elismerte, hogy a gyermek mindenek fölött álló (legfőbb) érdekének alapelvét a jogszabályok következetesen megkövetelik, aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy azt a gyakorlatban nem mindig veszik figyelembe. Ezért fontos lenne, hogy ezt a gyermejjogi alapelvet megértsék, megfelelően beépítsék és alkalmazzák valamennyi jogszabályban, eljárásban és szolgáltatásnyújtás során.

A Bizottság üdvözölte a gyermek véleményének tiszteletben tartására tett erőfeszítéseket. Tudatában annak, hogy a társadalom általánosságban kevés figyelmet fordít erre, és hogy a rendelkezésre álló információk szerint a gyermekelhelyezési eljárásokban, valamint a helyettesítő védelem iránti intézkedés esetén nem veszik kellőképpen figyelembe a gyermek véleményét.

A Bizottság további intézkedések meghozatalát javasolta a gyermek véleményének tiszteletben tartásával kapcsolatos alapelv érvényesülésének biztosítására.

A Bizottságot aggasztották azok az információk, amelyek szerint a gyermekek továbbra is ki vannak téve önkényes őrizetbe vételnek, valamint a rendőrségi brutalitásnak és bántalmazásnak. A Bizottság javasolta, hogy az állam minden – különösen a fiatalkorúak igazságszolgáltatása során, hivatalos személy által elkövetett – kínzásról és bántalmazásról szóló állítást átfogóan vizsgáljon ki, és biztosítsa az elkövetők gyors bíróság elé állítását. A Bizottság javasolta továbbá, hogy a részes állam nyújtson megfelelő jóvátételt, valamint rehabilitációt elősegítő programokat az ilyen erőszak áldozatainak.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki a védelemben vett gyermekek magas aránya miatt. A gyerekek gyakran anyagi okokból hosszú időre kerülnek állami gondoskodásba, s közöttük sok a nagyon fiatal és a fogyatékossgal élő. A Bizottság sajnálattal állapította meg, hogy az ilyen gyermekeknek körülbelül a fele nem nevelőszülőkhöz, hanem intézményekbe kerül. A Bizottságot különösen aggasztotta a roma gyermekek arányának túlsúlya, valamint az, hogy nem tesznek elegendő erőfeszítést arra, hogy a gyermekeket mielőbbi visszahelyezzék a családjukba.

A Bizottságot aggasztotta a gyermekvédelmi intézmények alacsony színvonalú szolgáltatásán túl továbbá az a tény, hogy nagy számban válnak hajléktalanná a korábban állami gondoskodásban élő gyermekek. Ezért javasolta az államnak, hogy támogassa megfelelően a családokat annak érdekében, hogy megelőzze szétválásukat; szorgalmazza, hogy a családban történő elhelyezésen alapuló nevelőszülői gondoskodást részesítsék előnyben; bátorítsa, hogy az intézményi elhelyezést csak végső formának tekintsék; biztosítsa támogatásáról a gyermekjogi képviselőket és gyermekvédelmi szakembereket annak érdekében, hogy megelőzzék az intézményekbe való elhelyezést, illetve csökkentsék azok számát; biztosítson megfelelő anyagi forrásokat a gondozó intézményeknek és a nevelőszülői rendszernek; fogantatosítson további megelőző intézkedéseket a szegénység okainak kezelésére, valamint annak megelőzésére, hogy a szegény társadalmi és gazdasági körülmények a szülők és gyermekeik elszakadásához vezessenek; az intézményi elhelyezés időszaka alatt biztosítsa annak lehetőségét, hogy a gyerekek fenntartsák a kapcsolatot a családjukkal a családdegysítés későbbi megvalósulására tekintettel; emelje az intézmények színvonalát, a dolgozóknak kiegészítő képzés, a gyermekeknek pszichoszociális támogatás biztosításával.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki azon gyermekek száma miatt, akik családon belüli, illetve szexuális erőszak áldozatává váltak, valamint amiatt, hogy hiányoznak a megelőzést és a visszailleszkedést szolgáló eszközök. Javasolta ezért, hogy az állam folytassa a gyermekek elleni mindenfajta erőszak alapos tanulmányozását annak érdekében, hogy felmérje az erőszak gyakoriságát, okait és természetét; erősítse a figyelemfelhívó kampányokat, mindezt a gyermekek bevonásával; vizsgálja felül a vonatkozó jogszabályokat a gyermekek védelmének erősítése érdekében; javítsa a bántalmazási esetek bejelentési arányait, többek között a szakemberek jelentéstételi kötelezettségének a gyakorlatban való alkalmazásával és a gyermekek számára alkalmas jelentéstételi lehetőségek kialakításával; biztosítsa a szükséges szolgáltatásokat a gyermekáldozatok teljes fizikai és lelki felépüléséhez, valamint társadalmi reintegrációjához; dolgozzon ki egy ellenőrzési rendszert a helyi hatóságokra rótt kötelezettségek betartásának monitorozására; fordítson különös figyelmet a sürgősségi szolgáltatásokra (pl. segélyvonalak, krízisotthonok); tegyen intézkedéseket – a civil társadalommal együttműködve – annak érdekében, hogy minden gyermeket meg tudjon védeni az erőszak valamennyi formájától.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki a fogyatékossgal élő gyermekekre vonatkozó szakpolitika, társadalmi integrációs mechanizmusok, valamint megfelelő támogatás hiánya miatt. Ezért felkérte a magyar kormányt, hogy tegyen erőfeszítéseket annak biztosítására, hogy a fogyatékossgal élő gyermekek a lehető legteljesebb mértékben gyakorolhassák oktatáshoz való jogukat; tegyen nagyobb erőfeszítéseket a szükséges források biztosítása érdekében, különösen helyi szinten, továbbá hogy támogassa és terjessze ki a közösségi alapú rehabilitációs programokat, beleértve a szülőket támogató programokat.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki a vidéken élő gyermekek és különösen a roma gyermekek korlátozott hozzáférési lehetőségei miatt. Ezért azt kérte, hogy az állam vizsgálja felül a vidéki egészségügyre szánt pénzügyi forrásokat, dolgozzon ki és alkalmazzon olyan stratégiát, mely biztosítja, hogy az orvosi ellátás mentes legyen a hátrányos megkülönböztetéstől.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki azért, mert nem tájékoztatják a tinédzserket a reproduktív egészséggel kapcsolatban, és a fogamzásgátlók növekvő ára következtében magas a fiatalkori terhességek száma. Még mindig problémás a Bizottság szerint a serdülők körében tapasztalható nagyarányú kábítószer-függőség. A Bizottság ismét aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy magas a gyermeköngyilkosságok aránya, és a megfelelő mentális egészségügyi szolgáltatások hiánya miatt is. Ezért azt javasolta, hogy az állam fordítson nagy figyelmet a serdülők egészségi állapotára, az öngyilkosság problémájának kezelésére, valamint megfelelő mentálhigiénés szolgáltatások létrehozására.

A Bizottság tudomásul vette a családtámogatási rendszer reformját, beleértve a gyermekellátások kézzelfogható növekedését, azonban továbbra is aggodalmát fejezte ki a szegénységben élő családok magas száma, valamint az egyszülős, három vagy több gyermeket nevelő, továbbá a súlyosan fogyatékos gyermeket nevelő szegény családok aránya miatt. Különösen aggódott a Bizottság a roma lakosságnak a szegények közötti túlsúlya és nehézségei végett.

A Bizottság meglegedéssel nyugtázta, hogy Magyarországon az oktatás 18 éves korig kötelező és ingyenes, valamint hogy a gyermekek túlnyomó többsége él is az alap- és a középfokú oktatás lehetőségével. A Bizottság sajnálattal jegyezte azonban meg, hogy nem ellenőrzik megfelelően a hiányzásokat, valamint hogy sok roma gyermek még érettségi előtt kimarad az iskolából, bár a kormány programokat és ösztöndíjakat hozott létre a roma gyermekek tanulási teljesítményének javítására. A Bizottság elismerte, hogy vannak törekvések a szegregált oktatás csökkentésére, de aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy még mindig sok roma gyermeket helyeznek önkényesen speciális intézményekbe/osztályokba. A Bizottság szerint gond, hogy területi egyenlőtlenségeket mutat az iskolák színvonala, és információi szerint korlátozott az iskola-előkészítőhöz való hozzáférés azokban a régiókban, ahol magas a szegénység vagy a roma lakosság túlsúlyban van. A Bizottság aggodalmát fejezte ki azon problémák miatt, amelyekkel a roma gyermekek továbbra is szembesülnek, és amelyek súlyosan befolyásolják jogaik teljes gyakorlását. Különösen aggódott amiatt, hogy nagy arányban maradnak ki

az iskolából, és ez hátrányosan befolyásolja nevelésüket és későbbi foglalkoztatási lehetőségeiket. Ezért arra kérte a kormányt, hogy hozzon további intézkedéseket a roma gyermekek társadalmi integrációja érdekében, valamint megbélyegzésük és kirekesztésük ellen. További intézkedésre van szükség annak érdekében is, hogy teljességében élvezhessék a Gyermekjogi egyezményben foglalt jogokat, különösen az oktatáshoz és a megfelelő életszínvonalhoz való jogot.

A Bizottság sajnálatosnak tartotta, hogy az iskolai alaptantervben nem szerepel minden iskola számára kötelező elemként az emberi jogok oktatása. A Bizottság aggodalmát fejezte ki továbbá, hogy noha a magyar oktatási törvény tiltja, a testi fenytés még mindig előfordul az iskolákban. A Bizottság elismerőleg nyilatkozott arról, hogy a részes állam javított a menekült és menedékes gyermekek helyzetén azzal, hogy biztosítja az oktatáshoz való jogukat, pszichológust von be a menekültstátusz megállapításához, különleges lakólétesítményeket hoz létre a szüleiktől elszakított gyermekek számára. Ugyanakkor a Bizottság továbbra is aggodalmát fejezte ki a menekültek családgyejesítését hátráltató akadályok miatt.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki ismét a fiatalkorúak önkényes fogva tartásáról és a rendörök, illetve a büntetés-végrehajtásban dolgozók által elkövetett bántalmazásokról szóló jelentések miatt. A kirendelt ügyvédek száma továbbra is alacsony. Súlyos aggodalomra adott okot, hogy a romák felülreprezentáltak a fiatalkorú bűnelkövetők között. Azt javasolta ezért, hogy a kormány teljes mértékben hozza összhangba a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerét a Gyermekjogi egyezményvel, valamint az ENSZ más, a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatással kapcsolatban elfogadott szabályaival.

A Bizottság megállapította, hogy a részes állam habár aláírta, de nem ratifikálta a Gyermekjogi egyezményhez kapcsolódó fakultatív jegyzőkönyveket. Ezért javasolta, hogy a részes állam sürgősen ratifikálja azokat.

A Bizottság javasolta ezúttal is, hogy széles körben tegyék elérhetővé a civil szervezetek, ifjúsági csoportok és maguk a gyermekek számára a részes állam második időszakos jelentését, írásbeli válaszait, valamint az ezekkel kapcsolatban elfogadott bizottsági javaslatokat (záró észrevételek) az interneten (de ne csak ott) annak érdekében, hogy felhívják a figyelmet, és diskurzust váltsanak ki a Gyermekjogi egyezmény alkalmazásával és ellenörzésével kapcsolatban.

A harmadik jelentéstételre 2012–2014-ben került sor. A magyar kormány elküldte írásbeli jelentését a Gyermekjogi Bizottságnak 2012 júniusában,⁸ és a szóbeli meghallgatást 2014 szeptemberében tartották. Ez alkalommal ilyen formában és módon először elkészült és benyújtásra került egy, több civil szervezet által – az ombudsman részbeni koordinációja mellett – összeállított alternatív jelentés is,⁹ amelyhez kapcsolódóan a Gyermekjogi Bizottság 2014 februárjában meghallgat-

⁸ <http://2010-2014.kormany.hu/download/c/fb/41000/Gyermekek%20jogai%20JELENT%C3%89S%202012.pdf#!DocumentBrowse/> (utolsó letöltés: 2015. 05. 01.)

⁹ http://www.csagyi.hu/images/stories/kutatas/civiljelentes/civil_magyar.pdf (utolsó letöltés: 2015. 05. 01.)

ta a civil jelentés elkészítőit is. A UNICEF Magyar Bizottság Alapítvány pedig az alternatív jelentéshez hozzájárult a gyermekvélemények becsatornázásával is.

A Bizottság üdvözölte a protokoll szerint pozitív jogalkotási intézkedések elfogadását, így a gyermekek jogainak védelme érdekében eljáró szakértők szerepkörének meghatározását a Gyvt-ben; az új Polgári törvénykönyv (új Ptk.) előírását, amely szerint a gyermekek véleményét figyelembe kell venni, amennyiben képesek megítélni az adott helyzetet; az új Büntető törvénykönyv (új Btk.) számos olyan rendelkezését, amelyek elősegítik a gyermekek jogainak védelmét (pl. a gyermekprostitúció büntetőjogi tényállásának, valamint a gyermekek sérelmére elkövetett erőszakos bűncselekmények szigorúbb szankcionálásának bevezetését), valamint azt, hogy Magyarország Alaptörvénye megteremti a gyermekvédelem jogalapját; illetve a családok védelméről szóló 2011. CCXI. törvény megszületését.

A Bizottság értékelte a számos nemzetközi dokumentum ratifikálását,¹⁰ ugyanakkor sajnálattal állapította meg, hogy a korábbi záró észrevételekben tett egyes javaslatait nem vették kellőképpen figyelembe (ismét).

Arra hívta fel hazánkat, hogy biztosítson elegendő költségvetési forrást a gyermekek gazdasági, szociális és kulturális jogai tekintetében, különösen a szűkös anyagi lehetőségek között élő családok gyermekeire vonatkozóan, a rendelkezésre álló erőforrások határai között; és alaposan vizsgálja felül azokat a hatályos jogszabályokat, amelyek akadályozzák – az emberi jogok teljes tiszteletben tartásával történő – etnikai adatgyűjtést.

A Bizottság ismét javasolta, hogy Magyarországon alakítsanak ki a gyermekeket az egyezmény szerint megillető jogok valamennyi területét átfogó szakpolitikát, és biztosítsanak stratégiai és cselekvési tervei hatékony végrehajtásához elegendő erőforrást.

Az alapvető jogok biztosa tevékenységének üdvözlése mellett a Bizottság megfontolásra javasolta egy független gyermekjogi ombudsman kinevezésének lehetőségét is.

Folytatni és fokozni kell a gyermekekkel dolgozó szakemberek, maguk a gyermekek, a szülők és a szélesebb nyilvánosság körében az egyezményben és fakultatív jegyzőkönyveiben foglalt rendelkezésekkel kapcsolatos figyelemfelkeltő tevékenységet.

A Bizottság sürgeti a részes államot, hogy tartassa be a különböző módokon marginalizált – például fogyatékossgal élő, házasságon kívül született, vagy azonos nemű szülőkkel élő, roma vagy zsidó kisebbségekhez tartozó, migráns és kísérelő nélküli, LMBTI, illetve lány – gyermekekkel szembeni diszkriminációt

¹⁰ A kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyve, 2012. január; a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányához csatolt második fakultatív jegyzőkönyv, 2010. december; A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény, valamint fakultatív jegyzőkönyve, 2007. július; továbbá A transznacionális szervezett bűnözés elleni egyezmény és annak az emberkereskedelem, különösen a nőkkel és gyermekekkel való kereskedelem megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló jegyzőkönyve, illetve A migránsok szárazföldön, tengeren és légi úton való csempészete elleni jegyzőkönyv, 2006. december.

tiltó törvényeit, valamint tegyen intézkedéseket a közvéleménynek az egyenlőséggel és a hátrányos megkülönböztetés tilalmával kapcsolatos tájékoztatása és iskolai programjainak bővítése érdekében.

A Bizottság javasolja továbbá, hogy a részes állam erősítse meg arra irányuló erőfeszítéseit, hogy a gyermek legfőbb (mindenek felett álló) érdekének érvényesítéséhez való jogát megfelelő módon beépítsék és következetesen alkalmazzák. E tekintetben a Bizottság ösztönzi a részes államot, hogy dolgozzon ki a gyermek legfőbb (mindenek felett álló) érdekének megállapításában illetékes szervek számára minden területre kiterjedő útmutatásul szolgáló nyilvános eljárásokat és szempontrendszert, és kezelje ezeket elsődleges mérlegelési szempontként, megfelelő súllyal.

A Bizottság ismét javasolja, hogy az állam tegyen meg minden szükséges intézkedést, hogy életkoruktól függetlenül minden gyermeket hallgassanak meg az őket érintő döntések vonatkozásában. A Bizottság javasolja továbbá, hogy az állam hozzon a gyermekvédelmi gyámok működésének javítását célzó intézkedéseket azért, hogy minden intézményben vagy nevelőszülőnél elhelyezett gyermek jogai hatékony és idejében nyújtott védelemben részesülhessenek.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a szexuális és egyéb jellegű bántalmazást és erőszakot még mindig az esetek kis számában jelentik. A Bizottság aggodalmát fejezte ki továbbá a gyermekvédelmi rendszer azon hiányosságai miatt, amelyek megakadályozzák, hogy a bántalmazott és elhanyagolt gyermekek számára hatékony és idejében történő segítséget és védelmet biztosítsanak, illetve a megelőzési mechanizmusok – többek között a gyermekek, szülők és a gyermekekkel, illetve a gyermekek érdekében dolgozó szakemberek körében végzett figyelemfelkeltő tevékenységek – hiánya, és az áldozattá vált gyerekek segítségét célzó szolgáltatások miatt is.

A Bizottság javasolja, hogy az állam a gyermekek jogtudatosságának növelésén és a gondozó intézményeken belüli panaszmechanizmusok felállításán keresztül ösztönözze a gyermekeket és képviselőiket, hogy jelentsék a megfelelő hatóságok felé a bántalmazásokat. A Bizottság javasolta a gyermekvédelmi rendszer megerősítését megfelelő létszámú, jól képzett személyzettel, valamint szakmai és pénzügyi erőforrásokkal.

Új elem az egyik legellentmondásosabb kérdésben, hogy a Bizottság komoly aggodalmát fejezte ki a részes állam ún. „babamentő inkubátor” programja miatt, amely sérti a Gyermekjogi egyezményt. A Bizottság nyomatékosan sürgette az inkubátorprogram mielőbbi megszüntetését, valamint más, az egyezmény minden rendelkezésének megfelelő alternatívák mihamarabbi előmozdítását.

A Bizottság továbbra is sürgeti a testi fenyítés tiltása betartását elősegítő mechanizmusokat, és az alkalmazandó szankciókat is. A Bizottság ezenkívül javasolja, hogy a részes állam erősítse meg és szélesítse ki tudatosságnövelő és oktatási programjait a pozitív gyermeknevelés előmozdítása érdekében.

A Bizottság javasolja egyebek mellett, hogy az állam gondoskodjon arról, hogy az iskolaörök semmilyen körülmények között ne alkalmazhassanak testi erőt

a gyermekekkel szemben; dolgozzon ki átfogó nemzeti stratégiát a gyermekek ellen irányuló erőszak minden formájának megelőzése és felszámolása érdekében; hozzon létre egy ezt célzó nemzeti koordinációs keretet; erősítse tovább figyelemfelkeltő programjait a gyermekek számára elérhető védelmi mechanizmusokról.

A Bizottság aggodalmát fejezi ki a szegénységben élő vagy munkanélküliségük miatt hajléktalanná vált szülőktől elszakított gyermekek növekvő száma, a szociális lakhatás megoldatlansága és az átmeneti otthonokban tapasztalható helyhiány miatt. A Bizottság sürgeti, hogy az állam gondoskodjon arról, hogy a gyermekeket ne szakíthassák el szüleiktől szegénység vagy a lakhatás hiánya miatt, és a gyermekvédelmi gondoskodásban való elhelyezését „A gyermekek alternatív gondoskodásáról szóló ENSZ útmutatóval”¹¹ összhangban, csak végső esetben alkalmazza. A Bizottság javasolja továbbá, hogy az állam tegyen meg minden szükséges intézkedést a rászoruló családok támogatása érdekében.

A Bizottság nyugtázta a Gyvt. módosításait, amelyek tiltják a 12. életévüket be nem töltött gyermekek szakellátási intézményben való elhelyezését, ugyanakkor sajnálattal jegyezte meg, hogy a módosítások nem biztosítják a fogyatékos-sággal élő, krónikus betegségben szenvedő vagy több testvérrel együtt élő gyermekek nevelőszülőnél történő elhelyezését. A Bizottság jelezte ismét, hogy a roma gyermekek továbbra is felülreprezentáltak az intézményekben; a gyermekek túl hosszú időt töltenek ideiglenes elhelyezésben; a különleges ellátási igényű gyermekek a nevelőszülők speciális képzésének hiánya miatt ritkán kerülnek nevelőszülőkhöz; a nevelőszülői státusz egyébként sem esik pozitív megítélés alá; a nevelőszülői és intézményi gondozást a gazdasági válság miatt számos megyében megfelelő ellenőrzés nélkül az egyházra bízták; a gyermekvédelmi gondoskodásban lévő gyermekeken túlzott mértékben alkalmaznak pszichotrop gyógyszereket megfelelő indok nélkül, és e gyermekeknek korlátozottak a panasztételi lehetőségeik.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a részes államban a családi környezettől megfosztott gyermekek örökbefogadása hosszas, gyakran több évet igénylő folyamat, továbbá amiatt is, hogy hiányoznak az idősebb, a fogyatékos-sággal élő, a krónikus betegségben szenvedő és a roma gyermekek örökbefogadását elősegítő intézkedések.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy nem biztosítanak kellő mértékű támogatást a fogyatékos-sággal élő gyermekeket nevelő családok számára, és széles körben helyezik el intézményekben ezeket a gyerekeket; nem tesznek elégséges lépéseket annak érdekében, hogy befogadó oktatási rendszer épüljön ki, és az oktatási intézményekben megfelelő ellátásban részesüljenek a fogyatékos-sággal élő gyermekek; a fővároson kívül hiány van az értelmi fogyatékos-sággal és halmozott fogyatékos-sággal élő gyermekek korai fejlődését segítő programokból; az autizmus spektrum zavarral (ASD) küzdő gyermekek számára nem kellően biz-

¹¹ <http://www.sos.hu/getmedia/e0316a6d-a988-4f3d-b192-e133e3896044/alternativ-gondoskodas-utmutato-final.pdf> (utolsó letöltés: 2015. 05. 01.)

tosított az oktatási intézményekhez való hozzáférés; valamint a fogyatékossgal élő roma gyermekekről nincs elérhető információ.

Örömteli, hogy a kötelező egészségbiztosítás gyakorlatilag a teljes népesség körére kiterjed, azonban sajnálattal jegyezték meg, hogy a romák egy részétől továbbra is megtagadják az egészségügyi szolgáltatásokat, például a sürgősségi szolgáltatásokat. A Bizottság ezenkívül aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a vidéken korlátozott az egészségügyi szolgáltatásokhoz – többek között a gyermekgyógyászati és egyéb speciális ellátásokhoz – való hozzáférés.

A Bizottság továbbra is aggodalmát fejezte ki a nem kívánt terhességek és a terhességmegszakítások fiatalkorú leányok körében tapasztalható magas száma miatt, amely a családtervezési egészségügyi nevelés és szolgáltatások hiányából fakad. A Bizottság továbbra is aggódik a gyermekek által elkövetett öngyilkosságok magas száma, valamint a kábítószerrel és alkohollal való visszaélések magas aránya miatt. Problémát jelent a gyermekek mentális egészségének gondozására irányuló szolgáltatások kis száma, valamint hogy a gyermekpszichológusokhoz – ezen belül is a sürgősségi ellátáshoz – való hozzáférés elégtelen.

A Bizottság ismét javasolja a gyermekek által elkövetett öngyilkosságok kiváltó okainak feltárását, a mentális egészség gondozására irányuló megfelelő szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítását, valamint a szerhasználat megelőzése és visszaszorítása érdekében intézkedések tételét.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki a „csecsemőbarát” kórházak alacsony száma és amiatt, hogy az anyatejpotlók forgalmazására vonatkozó nemzetközi kódex mindössze néhány rendelkezését hajtották végre teljes mértékben.

Az oktatás terén a Bizottság aggályosnak találta mások mellett a tankötelezettség korhatárának 18-ról 16 évre csökkentését; a roma gyermekek külön osztályokba és iskolákba, illetve értelmi fogyatékos gyermekek számára létesített speciális iskolákba történő folyamatos elkülönítését, szegregációját. Ezért a Bizottság azt javasolja, hogy az állam állítsa vissza a tankötelezettség korhatárát 18 évre; folytassa arra irányuló erőfeszítéseit, hogy a roma gyerekek befogadó oktatásban részesüljenek a többségi iskolákban.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki a gyermekek őrizetbe vételéről, és különösen az idegenrendészeti őrizetbe helyezésükről szóló jelentések miatt, továbbá avégett, hogy a kísérő nélküli gyermekek életkorának meghatározása során alkalmazott módszerek kizárólag fizikai szempontokra összpontosítanak, pszichológiai és környezeti tényezők mellőzésével.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki a fiatalok bíróságának felfüggesztése; a számos büntett vonatkozásában a büntethetőségi minimum korhatár 14. évről 12. évre történő leszállítása miatt; valamint a gyerekek előzetes fogva tartásának lehetséges hosszú időtartama (pl. egy 12 éves gyermeket akár egy évig is fogva tarthatnak előzetesben) okán is. Továbbá aggályos a gyermekek szabadságvesztésre ítélese csekély súlyú bűncselekményekért, ideértve azokat az eseteket is, amikor nem áll módjukban megfizetni a kirótt pénzbüntetést; azon esetek alacsony száma, amelyekben helyreállító igazságszolgáltatást alkalmaznak; vala-

mint a törvénnyel összetűzésbe került gyermekek számára biztosított pszichológusok hiánya, valamint e gyermekeknek a társadalomba történő visszavezetését szolgáló intézkedések hiánya. A Bizottság sürgeti, hogy az állam a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerét teljes mértékben hozza összhangba a Gyermejk jogi egyezményvel, különösen, hogy állítsa vissza a fiatalkorúak külön képzésben részesített bírák vezetésével működő bíróságait; tegyen intézkedéseket a büntetőjogi alsó korhatár 14 évre történő visszaállítása érdekében, még a legsúlyosabb bűncselekmények esetén is.

Az alábbiakban összefoglaltam a három jelentésre adott visszatérő ajánlásokat:

Aggályos kérdés	1998	2006	2014
Átfogó gyermekjogi stratégia hiánya	+	+	+
Valamennyi gyerekcsoportra kiterjedő adatgyűjtés, statisztika hiánya	+	+	+
Általános elvek végrehajtása; különösen a diszkrimináció tilalma	+	+	+
A gyermekbántalmazás magas esetszáma és a prevenció hiánya	+	+	+
Tinédzser egészségügy (mentális is)	+	+	+
A CRC megismertetésének, népszerűsítésének hiánya	+	+	+
Kellő költségvetési források hiánya	+	+	+
Gyermejk jogi ombudsman felállítása	+	+	+
Szakemberképzés hiánya	+	+	+
Gyermekvédelmi intézményekben élők magas száma, a szolgáltatás színvonala		+	+ (<i>deinstitucionalizáció</i>)
Roma/fogyatékossgal élő gyerekek integrációjának problémái		+	+
Szegregáció		+	+
Gyermekszegénység		+	+
Gyermekek részvétele	+	+	+
Babamentő inkubátor program			+
A tankötelezettség felső korhatára			+
Büntethetőség alsó korhatára és egyéb fiatalkori igazságszolgáltatási kérdések			+

Összegzés

Az előbbieken összefoglalt ajánlások jelentős része folytatásos teleregényként ismétli ön magát visszatérő módon a jelentéstételünk során. Nem elhanyagolható előrelépések természetesen történtek az első jelentéstétel óta is, mind jogalkotási és jogalkalmazási, mind társadalmi-szemléletformálási téren. A Bizottság a záró észrevételei megalkotása során úgy alakítja ki ajánlásait, hogy figyelembe veszi az adott ország minden körülményét a Gyermekjogi egyezmény végrehajthatósága terén, ezért természetesen „más” a mérce egy a világ fejlettebbik országai közé tartozó – ugyanakkor kelet-közép-európai – uniós tagállam esetén egy fejlődő ország jelentéstételéhez képest. Előremutatónak ígérkezik az is, hogy az első jelentéshez képest a legutóbbi már megmozgatta annyira a civil szférát is, hogy képes volt néhány szervezet, az ombudsmannal együtt, egy koordináltabb, gyermek participációt is megvalósító írásbeli jelentésre, valamint a genfi szóbeli meghallgatáson való együttes részvételre, amely nyitánya egy hosszabb távon összehangolt civil együttműködésnek is. *Ugyanakkor számos olyan jelzést tett a Bizottság most, amely komoly politikai elköteleződést is elvárna az államtól, úgymint a büntethetőségi korhatár minimumának és a tankötelezettség felső korhatárának visszaállítása, a hivatalos kormányzati álláspontban nem létező, ugyanakkor a Bizottság ajánlásában szövegszerűen megjelent szegregáció megszüntetése és a fogyatékossgal élő gyermekek magasabb fokú befogadása tárgyában.*

A mindenkori kormánynak „házi feladat” e konstruktív kritika megfogadása és az annak való lehetőség szerinti minél hatékonyabb megfelelés; amely egyúttal a Gyermekjogi egyezményt elfogadó 194 másik állam számára közös nemzetközi kötelezettség is; sőt az Európai Unió alapszerződése, a jelenleg hatályos lisszaboni szerződés gyermekjogi klauzulája, a 24. cikkből is következő közösségi kötelezettség. De ahhoz, hogy ez ne csak egy kisebb szakma, fennkölt elvárásának és „rózsaszín” álmainak tűnjön, ahhoz végre a legmagasabb szintű döntéshozóktól a helyi önkormányzatokig, a szülőktől a gyermekekig, a gyermekekkel foglalkozó szakemberektől a médiamunkásokig mindenki számára egyértelmű és fontos prioritássá kell váljon a gyermekjogok önálló státusának elismerése, védelmének szükségessége. Ez nem lehet jótékonyági kérdés vagy „emberjogizmusnak” tartott eszme-futtatás. A gyermekjogok elismerése az egészséges, emberi jogokat elismerő társadalom alapja. A következő jelentést 2019. november 5-ig kell benyújtania Magyarországnak, a feladat adott és pontos, de vajon megértünk a komolyan vételére?